

Dynamo²-subsidie aanvragen of een VGC-projectsubsidie voor de Brusselse scholen. Voor een project met een Marokkaanse school dien je een *Twinning-project* in bij het departement Onderwijs.

Vervaldata

- o **Comeniusprojecten**, zowel schoolontwikkelings- als schoolprojecten, vraag je aan voor 1 februari. De goedkeuring krijg je tegen 1 augustus. Begin dus nu aan de uitwerking van het project voor het schooljaar 2005-2006.
- o Voor **Buurlandenbeleid**, zowel voor leerlingen, leerkrachten als directie, zijn er geen vaste indieningsdata. Een maand op voorhand je aanvraag indienen volstaat.
- o **Klavertje Drie**: meestal dien je hiervoor je aanvraag begin oktober of januari in. De exacte data worden ieder jaar opnieuw bepaald.
- o **Dynamo²**: telkens begin mei
- o **Vlaamse Gemeenschapscommissie** (enkel voor Vlaamse scholen in Brussel): je dient je project begin november in.
- o **Twinning**: vóór 15 oktober van het lopende schooljaar.

Subsidies

De subsidies dekken de meeste kosten van je project. Voor details hierover contacteer je de organisatie.

- * *Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, departement Onderwijs, Koning Albert II-laan 15, 1210 Brussel*
  - Comenius: tel. 02 553 92 30, cathleen.seculier@ond.vlaanderen.be
  - Buurlandenbeleid: tel. 02 553 92 28, jozef.vanthielen@ond.vlaanderen.be
  - Dynamo²: Canon Cultuurcel, tel. 02 553 96 63, canon@ond.vlaanderen.be
  - Twinning: tel. 02 553 95 35, ruth.timmermans@ond.vlaanderen.be
- * *Vlaamse Gemeenschapscommissie, directie Onderwijs, Technologielaan 1, 1082 Sint-Agatha-Berchem, tel. 02 482 05 20, martine.lietaert@vgc.be*
- * *Klavertje Drie: Prins Filipsfonds, p/a Koning Boudewijnstichting, Brederodestraat 21, 1000 Brussel, tel. 02 549 61 91, proj@kbs-frb.be*

Uiteraard is deze bijdrage enkel een beknopte smaakmaker om met een internationaal of interregionaal milieuproject te starten. Een gedetailleerde handleiding hiervoor vind je bij de Stichting Ryckvelde. Die begeleidt je tijdens het hele tra-

ject. Dank zij de steun van het departement Onderwijs is die begeleiding gratis. *Stichting Ryckvelde, tel. 050 35 27 20, fax 050 37 11 01, ryckvelde@online.be www.ryckvelde.be*

Een praktische gids voor Comenius-schoolontwikkelingsprojecten vind je op www.ryckvelde.be/SOP/home.htm

Internationale tips

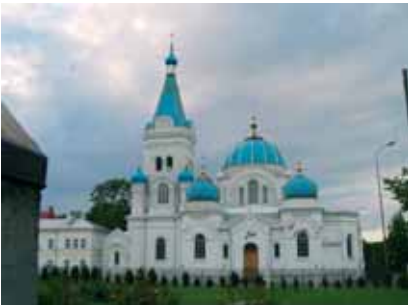
- **Zorg ervoor dat je het project met een team uitwerkt** en streef ernaar om zoveel mogelijk leerlingen bij het project te betrekken. Een goede communicatie hierover is een belangrijk aspect om je initiatief te doen slagen.
- **Werk met een bepaald thema**. Dat fungeert dan als kapstok waaraan je alle activiteiten kan ophangen.
- **Om het je partnerschool gemakkelijk te maken, stel je een identiteitskaart van je school op met de contactgegevens en informatie over de regio van je school, de leerlingenpopulatie, schoolcultuur ... alle gegevens die voor je nog onbekende partner interessant kunnen zijn om te beslissen met jouw school internationaal te gaan.**
- **Je stelt eveneens een suggestiekaart op over wat je met het project wil bereiken**. Het spreekt vanzelf dat je ook ruimte laat voor de inbreng van de partnerschool. Je schetst een 'verwachtingspatroon' van je toekomstige partner. Bij voorkeur doe je dat in de taal van de partnerschool of in een taal die de beide partners machtig zijn.
- **Een voorbereidend bezoek is een absolute aanrader**. Zowel bij Buurlandenbeleid als bij Comenius wordt dit voorbereidend bezoek gesubsidieerd.
- **Een partner zoeken?** Dat doe je via persoonlijke contacten, de gemeentelijke 'jumelages' (misschien ondersteunt ook de gemeente je project?), internet, deelname aan internationale conferenties of nascholingsessies en natuurlijk je provinciale MOS-begeleider(s).

MOS in Letland

De Europese Commissie ondersteunt de tien landen die zich onlangs bij de Europese Unie aansloten niet enkel financieel maar ook met educatieve programma's. In het kader hiervan organiseerde de plaatselijke afdeling van het Dobele District in Letland een internationaal treffen over milieueducatie op school. MOS was er, samen met delegaties uit Nederland, Polen en Zweden.

Letland of Latvia is een nieuw maar arm lid van de Europese unie. De mensen hebben er alleen maar hun vindingrijkheid om hun huizen op te knappen. Het autopark is versleten, de bussen aftands. Voor onze normen is het er verschrikkelijk goedkoop, maar voor de bescheiden lonen is het leven erg duur.

Toch heerst er een gevoel van optimisme, zeker na de toetreding tot de Europese Unie.

Latvia heeft een schat aan natuur. Bossen en natuurparken vind je overal. Hout is een belangrijk exportproduct. Na de val van de Sovjet-Unie viel het land ten prooi aan roofofbouw, maar ondertussen werd de houtexploitatie al beter gereguleerd. De ooievaar is zowat een nationaal symbool: overal kom je hem tegen. Aan het geboortecijfer merk je dit echter niet.

Milieuzorg?

Voor milieuzorg staat het land nog nergens: alle vuil wordt gestort. Een preventiebeleid, laat staan een selectiebeleid, is er nog niet. Dat is meteen

een belangrijke taak voor Europa: sanering van de stortten en de ontwikkeling van een afvalbeleid. Van selectie verwachten de Letten alle heil, dat de klemtoon eerder op preventie moet liggen dringt moeilijk door. Maar ook bij ons is nog niet iedereen daarvan overtuigd. Ook voor educatie op school zijn de verwachtingen hoog. Vele

leerkrachten werken in de scholen al actief aan milieuzorg: ze nemen initiatieven om energie en water te sparen, afval te vermijden en hergebruik te stimuleren. Ze willen ook echt contact met andere scholen in Europa.

Uitwisseling

Daarom zoeken ze inspiratie bij uitwisselingsprojecten als Comenius. Enkele Letse scholen stapten al in een project met een Waalse school en ook met enkele Italiaanse. Voor onze Vlaamse scholen ligt er hier een uitdaging die we in het kader van MOS moeten promoten: een gezamenlijk milieuproject met een school uit een van onze nieuwe EU-staten. De Letten kijken er zeker naar uit.

Nu Letland tot de Europese Unie behoort, kan je met een Letse partnerschool heel gemakkelijk een gesubsidieerd Europees uitwisselingsproject uitwerken. Informatie hierover vind je in het artikel 'Hoe werk ik een project uit?' op p. 61 van deze MOSterd.

Contact:

Guna Smilga, coördinator milieuzorgprojecten in Dobele, Letland, guna@dobelesrp.lv of via Paul Renders, MOS-begeleider Brussel, paul.renders@vgc.be.

De voertaal is Engels.

MOS in Zuid-Afrika

Water sparen, energie doeltreffend gebruiken, afval opnieuw gebruiken, vergroening van de speelplaats, gezonde voeding, duurzame schoolmaterialen: die thema's komen in de Zuid-Afrikaanse basis- en middenschoolen dagelijks aan bod: uit noodzaak.

In Zuid-Afrika loopt sedert februari 2004 'Education for the Environment': een project van de Tshwane University of Technology in Pretoria, de lokale organisatie Museumpark en de Vrije Universiteit Brussel. MOS helpt mee aan de realisatie van een aan de Zuid-Afrikaanse situatie aangepast handboek en aan de invulling en organisatie van twee workshops in Pretoria.

Zelf oplossingen vinden

Middenschool 'Onverwacht' in Pretoria kreeg een

‘DON’T GIVE ME A FISH, BUT TEACH ME HOW TO CATCH IT.’

pracht van een computerlokaal met 25 computers van hun departement Onderwijs cadeau, maar niét de stroom om meer dan drie computers tegelijk te laten werken. De Chokoe-middenschool kweekt groenten om het karige dieet van de leerlingen op een gezonde wijze aan te vullen. Met wat ze in de *townships* vindt, bouwt de lokale gemeenschap met veel enthousiasme de school verder uit tot een hefboom voor de creatie van welvaart en welzijn. Hier merk je dat ‘participatie’ werkt. De scholen zijn niet op zoek naar louter financiële hulp, maar willen leren hoe ze zelf oplossingen voor hun problemen kunnen vinden. Pauline Sithole, directrice van een lagere school met heel weinig middelen, verwoordde het zo: “Don’t give me a fish, but teach me how to catch it.”

HIV en werkloosheid

Tien jaar geleden werd de Apartheid afgeschaft. De sociale ongelijkheid - een kwestie van geld - blijft echter enorm groot. Toch gebeurt er heel wat om ook in de arme wijken vooruit te komen. Het enthousiasme en de behaalde successen zorgen voor de nodige energie om verder te werken. HIV en werkloosheid zijn enorme hinderpalen voor de arme bevolking, toch kijkt ze positief naar de toekomst.

Ook in de meer welgestelde scholen leeft het bewustzijn dat het streekeigen groen meer plaats verdient. **Inheemse planten verdragen de droogte** en sparen zo veel kostbaar water. Het feit dat leerkrachten en leerlingen in de scholen zuinig met water, energie en grondstoffen omspringen, bewijst dat er ook bij hen een verhoogd milieubewustzijn groeit.

Haalbare technieken

Afrikaans is voor Nederlandssprekenden zeer goed verstaanbaar. Een samenwerkingsproject tussen Vlaamse of Brusselse en Zuid-Afrikaanse scholen is dus goed mogelijk: **een kunst- of milieuproject, poëzie, tekeningen of foto’s** kunnen de noodzakelijke ‘koudwatervrees’ wegnemen.

Kennis en haalbare technieken om milieuzorg in de praktijk te brengen zijn zowel voor onze als de Zuid-Afrikaanse scholen dé invalshoeken om aan milieuzorg te werken: hoe maak je een goedkope zonneboiler, hoe kweek je tomaten zonder pesticiden, hoe gebruik je een

MOS IN ZUID-AFRIKA

waterloos toilet? Een interessante uitdaging voor een BSO-of TSO-school om met een Zuid-Afrikaanse school een partnerschap uit te werken.

Zie je het zitten om contact te zoeken met een Zuid-Afrikaanse school en zo je klasvenster voor het Zuiden te openen?

Neem contact op met de MOS-coördinatie:

Eric Craenhals, tel. 02 553 80 73,

eric.craenhals@lin.vlaanderen.be

of *Paul Renders, MOS-begeleider,*

tel. 0473 73 67 30, paul.renders@vgc.be

Informatie om een project met een Zuid-Afrikaanse school te starten en het te financieren, vind je in het artikel ‘Hoe werk ik een project uit?’ op p. 61 van deze MOSTerd.

